

Nimimerkki. Latte

PROJEKTIPÄÄLLIKKÖ ERKKI

1

Alarekisterissäni on jotain humoristista, vatsakumpuni on epätasainen ja vaaleakarvainen liharöpelö ei voi muuta kuin naurattaa. Kyllä on töitäkin paiskittu, tauotta 6 päivää viikossa ja myös sunnuntai kuluu sähköposteihin vastatessa. Mutta hyvänä palkkiona on väsymyksen tuoma euforia, hilpeä pikku hysteria ja oman olemisen ylikorostus. Verenpaine pysyy hallinnassa lääkkeillä ja sydän pysyy vaaravyöhykkeellä kuntooni nähden sopimattomalla lenkkeilyllä. Stubbin Miesten treenikirja, en myönnä että olisin ottanut onkeeni, lohkaissut päivästäni tehovartteja liikkumiseen, temponut pari batterya nappien kera naamaan, ollen niin helvetin energinen ikäisekseni, ihailtava tapaus.

Kun ikä on vahva keski-ikä, niin se ei ole ikä eikä mikään, se on pelkkä numero, ei sitä tarvitse edes kertoa, sen olen sisäistänyt tästä yleisestä keskustelusta, niin ilmahan on täynnä näitä helvetin hienoja ohjeita, oikeasti luontevia ja todessa testattuja. Ihmiset ovat niin viisaita, niitä on hyvä kuunnella, sanotaan. Ei meidän paha ole olla, pitää vaan porskuttaa eteenpäin, hämätä väsymystä ja turhaa masennuspuhetta. Viisi vuotta sitten lääkäri ehdotti minulle sairauslomaa työuupumuksesta, nauroin päin naamaa ja ryyppäsin seuraavan viikonlopun. Maanantaina kone taas hyrisi entiseen malliin.

Ei silti, ettenkö arvostaisi puheen voimaa, oman tilan ottamista, itsensä kuuntelemista. Omassa työssäni projektipäällikkönä ratkon merkittäviä työllisyysasioita kolmannella sektorilla, luon ihmisille uusia toimintamalleja, ihmisseläheisiä ja toimivia mahdollisuuksia. Osaan olla kuulevana korvana, nappaan ihmiseltä sen tärkeimmän tiedon helposti, pystyn palaamaan siihen asiaan seuraavassa tapaamisessa, tekemään vaikutuksen vastapuoleen.

Humanisti. Ihan varmasti olen ja olen aina ollut. Myötätunto toista ihmistä kohden antaa voimaa minulle, saa minut venymään näihin epäinhimillisiin työaikoihin...Kas vain kollegani Riitta soittaa, luulen että jotain pientä lisähommaa olisi tiedossa ja kellohan ei ole vielä yhtäkään tänä perjantai-iltapäivänä.

2

Tie on vakaa, autereinen. Auto kulkee sitä nuollen. Istun läppäri sylissä pelkääjän paikalla, Riitta ajaa ja puhuu Hands Freehen. Hymyilen Riitalle ja hän takaisin, tunnen hyvin tuon naisen, liiankin hyvin. Kun yhteistyömme alkutahdit on luotu jo parivuosisikymmentä sitten, jolloin kaikenlainen pelko oli vierasta. Saunaillat olivat kaikin puolin kosteita, työnjohtoon kuului sekoilu eli ristiinnainti. Olen pannut Riittaa ja Riitan mies on pannut vaimoani, se kuului 80-luvun hulluina vuosina asiaan.

Niin, sellaista vanhan liiton rökälemeininkiä ei enää esiinny työpaikoilla, ihmiset ovat pujottaneet talutushihnan kaulaansa, imevät oppeja täydellisestä elämästä, rajoittavat ja syyllistävät itseään, oman elämänmittaisen koulutuksen ja kehityksen verukkeella sabotoivat hyvää oloansa ja tappavat spontaaniuden. Pystyn tarkasti osoittamaan missä on tämän ajan ihmisten ahdistuspiste ja kansallinen mielenterveysongelma, se on syyllisyyden ja riittämättömyyden tunteessa, ei näitä yhteiskunnan vaatimuksia kukaan jaksa kantaa, tuskin Stubbikaan, pelkään että hän joku päivä nitkahtaa, ei olekaan tarpeeksi kusipää jaksakseen. Mattihan on jo puoliteuras, toivotaan että hän herää vielä hetkeksi henkiin, edes kävelläkseen ontuen esiripun taakse Sirkka kainalossaan.

Kerkeämme vielä loppuilltapäiväksi Lahteen. Olemme saaneet kutsun paikalliseen työttömien yhdistykseen. Iltapäivä alkaa leppoisisissa merkeissä kahvin ja lohipasteijan kera, paikallinen yhdistysväki hyörii ja pyörii harmaana ympärilläni. Nyt tulee se hetki, viiltävä tunne, jolloin luovat ajatukset pyrkivät ryöppynä ulos minusta. Onneksi läppäri on edessäni, sanat lentävät kiivaina näytölle, teksti on erinomaista, se kertoo tästä ajasta, hetkestä, minusta, koko kosmisesta yksinäisyydestä. Olen ollut ikäni salarunoilija ja tarinoitsija, tekstin tuottaminen on ollut aina äärettömän helppoa, suuri nautintoni on ollut erilaisten toimintaraporttien väsäminen ja niiden loppusanoihin jonkin omintakeisen ajatuksen ymppääminen, joskus syntyy kokonainen lause omaa tekstiä, joskus kaksikin.

Kolmas runo tänä vuonna, täydellisen valmis tekele, ei mitään lisättävää.

*Vieras veri minussa, turistissa
autereisen päivän huvikummulla kasa kuolleita
paljon tuttuja kasvoja, paljon irtisanottuja
eikä silmiä päässä
Ranteessani on hetken elämä, se viiltää
lihakseni saavat yhden suuren iskun,
jota en osaa tulkita
Katson kotiinpäin, irvistän
tuo pelottava tykytys kertoo aina saman tarinan:
kuinka kauan vielä?*

Olen perin pohjin tyytyväinen, klikkaan save as ”vieras veri minussa”. Otan innokkaasti osaa loppupalaveriin, nauran tarpeettoman kovaa monissa kohdin, tunnen yhteenkuuluvuutta ihmisten kanssa, suorastaan sekoan ihmisläheisyyteen. Niin, se onkin se juttu mikä nykypäivän työpuurtajilta puuttuu, heittäytyminen, tunteenomainen suhtautuminen työhön, se jos mikään vahvistaa, on turha pelätä että työ vie mennessään, sinä viet työtä, ratsastat sen aallon harjalla, naurat hohtavin hampain, surffaat pitkälle iltaan, jatkat nestetankkauksella pitkälle yöhön, sammut sekavana mutta onnellisena hotellin sängylle, heräät aamulla ja hoidat itsesi taas kuntoon turhia murehtimatta.

Riitta olet siinä, tanssit tuttua tanssia, et ole kaunis enää, liian paljon on jo liian lähellä maankamaraa. Tulen mukaasi kahden nahkakuulan kanssa, roikkoa lihaa ja rujoa tuoksua, yllätyspuna ja juovikkuutta, kutinaa ja niksahdusta ja lopuksi epämääräinen huokaus. Lopputulos ei ole välttämättä kaunis, mutta tunne on varmasti aito, hiilipaperikopio Joensuun Sokos Hotellista vuodelta 1989.

Samea yöllinen tunnelma ja hotellin sänky synnyttää vielä yhden runon, neljännen tänä vuonna, liikutun.

*Elämä on peliä
se on yhtä varmaa aistia
sitä on helppo hallita
kun uskoo ensimmäiseen
ajatukseen ja tunteeseen
ja se olet aina sinä
samaa asiaa kertomassa*

3

Peilikuva on armoton, mutta erotan vielä itsestäni sen viehättävän jutun, hämistelevän hymyn, jota onnistuneesti vahvistan mataloittamalla ääntäni. Naiset ovat aina pitäneet minusta, tunnustaneet isoja asioita läsnä ollessani, antautuneet rajusti edessäni, veivanneet perustaltaan melko kehnohkon libidoni ennätyslukemiin. Kaikki tämä on energian virtaa, esteettömyyttä, kun uskoo yhteen ja kulkee sen mukaan, niin ympäristö seuraa mukana, se on helppoa.

Innovaattori. Se on vahvuuteni, haluan laittaa asiat pyörimään, saada ihmiset uskomaan mahdollisuuksiinsa. Minulla on helvetin hieno työ, kääntelen tärkeitä asioita, tutkin ja löydän, kehitän uutta, uppoudun täysillä tekemääni. Huomenna on myös hääpäivämme, 24 vuotta yhteistä taivalta. Olen elänyt hyvän elämän ja ensi viikolla matkaamme Hollantiin työmatkalle, siinä meneekin pari viikkoa rattoisasti Riitan ja muiden työkavereideni kanssa.

Joskus tulee turbulenssia ja saatan kadottaa hetkeksi suuntani, mutta onneksi osaan suunnata huomioni heti muualle, turha pelko kangistaa ja kertoo vääriä tarinoita, joita joskus todeksi väittää. En ole koskaan tuntenut koti-ikävää, minua ei ole tehty sellaiseen.

Nimimerkki. Latte

KOLME SUKLAALEVYÄ

Ihmettelin, miksi mies osti kolme erikokoista suklaalevyä. Vilkaisin vielä kerran miehen perään ja huomasin, että hänen pulisongensa muistuttivat etäisesti häpykarvoitusta. Muuta mitä muistin, oli neljän kymppin ylittäneille liikunnallisille ja hieman nukkavieruille miehille ominainen punakka naama, josta löytyi kummallista rypylää ja laikkua, ihan kuin mies kärsisi jostain allergiasta, vaikka todennäköisesti kyse on vaan jostain ikään liittyvästä selittämättömästä jutusta.

Minulla oli jonkin verran kokemusta tällaisista punakoista miehistä. Punakkuuteen liittyi usein myös erityisen pistävä hien tuoksu ja totta kai valkosipulin omainen tunkkainen hengitys. Nämä ikävät hajuhaitat pysyivät tällaisessa miestyypissä siitakin huolimatta, vaikka ruokailu- ja liikuntatottumukset olivat hyvin terveelliset ja yleishygienian hoidosta löytyi jopa liiallisuutta. Ainut hyväksyttävä selitys näille oudoille ympäristöhaitoille miehessä olivat kaikki elämisen epätasaisuuteen ja hajanaisuuteen liittyvät piirteet mitä suorastaan tulvi tässä yhteiskunnassa, oikeastaan tulvimista parempia ilmauksia olivat: lennähtää arvaamattomasti silmille ja mennä suojauksen läpi, milloin kännykän säteilyn muodossa ja joskus liiallisen yhtäaikaisen informaatiotulvan kautta. Nämä epämääräisyydet myös raastoivat miehen olemusta, vähentäen olennaisesti hänen viehätysvoimaansa. Usein koin isoa surua ja pettymystä huomattessani niin usein tällaisia kiusallisuuksia muuten perustaltaan hyvälaatuisissa miehissä.

En ollut koskaan pitänyt itseäni ajattelijana, vaikka ystäväni välillä siitä hyväntahtoiseen sävyyn huomauttelivat. Mutta jonkinlaiseksi tarkkailijaksi kyllä tunnustaudun, eräänlaiseksi ihmisten sielunelämän tunkeilijaksi.

Harvinaista kyllä, en joutunut kaupan kassalle, vaan hakeuduin sinne. Pääni olisi riittänyt erinomaisesti haastavimpiin kaupallisiin tehtäviin, ennen kaikkea esimiestason vastaaviin, mutta kaupan kassana olo yksinkertaisesti kiinnosti minua aivan liikaa. Suurimpana syynä oli se, että kaupan kassana oli mahdollisuus tarkkailla ihmisiä pienen etäisyyden päästä, suorittaa ostotapahtuma vieraan ihmisen kanssa, ja

tuossa väläyksenomaisessa lyhyessä hetkessä tallentaa mieleen kaikki inhimillisiin käyttäytymiseen liittyvät omituisuudet.

Jokaisesta asiakkaasta löytyi jotain kummallista ja mietittävää. Kaikista paljastavin hetki oli olla juuri asioivan asiakkaan takana odottamassa vuoroaan, silloin ihminen tuli paljastaneeksi omaa suhtautumistaan olla tyhjässä hetkessä, odottamassa omaa vuoroaan ilman mitään varsinaista tekemistä. Noissa hetkissä ihmisen olemuksessa vuorottelivat milloin jännittyneisyyden, aran toiveen, kuin omiin haaveisiin vaipumisen tunnelmat.

Joskus sattui asiakkaaksi tämän kolmen suklaalevyn kaltaisia miehiä, joiden odotusvuorossa risteili liikaa informaatiota, tai se oli minulle vaikeasti tulkittavaa. Kolme suklaalevyä oli mielestäni vain jonkinlainen ilmentymä tästä ajatusten ristiriitaisuudesta ennen maksutapahtumaa, vaikka varmasti niillä suklaalevyillä oli jokin konkreettinenkin käyttötarkoitus, mutta se ei minua juurikaan kiinnostanut.

Ei ollut mikään yllätys, että toivoin kohtaavani miehen uudestaan. Kului viikkoja ja työ näyttäytyi yhtä antoisana kuin ennenkin, aina asiakas paljasti varomattomasti jotain itsestään omalla odotusvuorollaan. Mutta kaikki muut asiakkaat tuntuivat olevan kuin avoimia kirjoja, oli liian helppo lukea ihmisten olemuksesta erilaisia asioita, kuten: työpäivän rasitukset, nousuhumalan ensimmäiset rehvakkaat vaiheet, pelonsekaiset tunteet siitä, että mitä vaimo sanoo kun en jaksanut kysyä että olisiko kalatiskillä ollut suomalaistakin kirjalohta? Sekä kaikkea muuta sellaista, mitä ihmisten normaalissa arjessa yllättävän ennalta arvattavalla tavalla tapahtuu.

Mutta tuota kolmen suklaalevyn miestä ei näkynyt enää asiakkaiden joukossa. Pidin silmällä mahdollisimman hyvin myös muitakin kassoja, mutta tuloksetta. Tulin mielessäni siihen päätelmään, että miehen täytyi olla ulkopaikkakuntalainen joka vain poikkesi kaupassa ohikulkumatkallaan.

Totta kai juuri silloin tapahtuu, kun on jo asian sulkenut täysin mielestään. Se lienee jokin ihmisyyteen liittyvä käsittämätön laki, irtipäästäminen saa aikaa liikkeen, kiinnostuksen menetys ja totaalinen unohtaminen tuo sinut arvaamatta haluamasi asian äärelle.

Niinpä tuo mies seisoj taas kassajonossani. Aikaisempi kassana olon etäisyys ja helppo oleminen alkoi horjua pelottavasti, huomasin hermostuvani aikalailla nähdessäni tuon miehen, enkä osannutkaan tarkkailla tarpeeksi terävästi miehen odotushetkeä ja salaisuus tuntui karkaavan yhä kauemmaksi minulta. Pahinta lienee se, että en edes muistanut mitä mies oli ostanut? Olin kuitenkin aika varma siitä, että suklaata kauppakassiin ei tällä kertaa mennyt. Jokin häivähdyksenomainen muisto myös vakuutti, että mies olisi leikannut inhottavat pulisongensa pois, mutta siitäkään en ollut täysin varma.

Illalla kotiin päästyäni ajattelin pitää pitkän puhuttelun itselleni, että miksi olin hukannut tilaisuuteni tarkastella lähemmin kolmen suklaalevyn miehen mysteeriä? Tarkastelun avuksi olin ostanut kolme suklaalevyä, samat mitkä mieskin aikoinaan osti. Mutta pohdinnoissani en päässyt puusta pitkään, suklaa turvotti minua ikävällä tavalla, teki olostani ikävän tahmean ja pakotti raapimaan ihoni vereslihalle.

En saanut edelleenkään mieleeni mitään uutta tämpäpäiväisestä miehen kohtaamisesta. Ainut havainto oli se, että näin vain itseni, omat pelonsekaiset tunteeni ja toiveeni että ymmärrän miehen salaisuuden joka on sama kuin omani. Tämän oivallettua tunsin punan kohoavan poskilleni. Kaikki suklaatkin oli syöty, mutta sekään ei riittänyt minulle.

Nimimerkki. Latte

LAJINSA VIIMEINEN

Siinä se menee, joutoisa mies, Markku vm.-55. Ylittää kadun työkaverinsa kanssa, on niin leppoisa kaveri päästä varpasiin, koko olemus huokuu tietynlaista viattomuutta, vaatteiden väritys, housujen laskostus, huoliteltu jakaus otsalla, voimakkaalle pesuaineelle tuoksuva farkkupaita ja sen alla toimiva mutta hieman nuhjuinen Mennenin tuoksu, sekä hikoilua karttavat kainalokuopat, kuin pienet pölyiset kraatterit. Markussa on jotain ainutlaatuista kiireettömyyttä, 70-luvulla syntynyttä vapaata työasennetta. Koko työuransa ajan Markku on säilynyt isommilta kriiseiltä, saneeraukset ja lomautukset ovat kiertäneet Markun kaukaa. Voi olla, että kaupungin rakennustarkastajan työ on viimeisiä suojatyöpaikkoja, unohdettu maakaistale tässä hektisessä ja tempovassa yhteiskuntamme tilassa.

Markku ei ole itsekään täysin varma työnsä tarkasta kuvasta? Rakennustarkastajan nimike on ihan mairitteleva, muttei se kerro paljoakaan itse työstä. Viimeksi Markku on vierailut ihan fyysisesti rakennuksella vuonna 1983, enemmän toimenkuvaan on kuulunut erilaatuisia mittauksia, materiaalin testausta teoriassa, kaksi säännöllistä viikkopalaveria kaupungin rakennusviraston henkilöstön kanssa. Mitä pitemmälle Markun työura on edennyt, sitä kauemmas on myös hukkunut työn sisällöllinen punainen lanka. Viime vuodet on puhuttu paljon kaavoituksista, rakennusmateriaalien käytön lisäämisestä, työn vastuuttamisesta esimieheltä alaisille, sellaisia asioita jotka periaatteessa koskettavat Markkuakin, mutta käytännössä eivät. Näyttää siltä kuin Markku olisi unohdettu omalle jalustalleen, kuin kaupunki maksaisi hänelle kuukausipalkkaa ihan muista kuin työn sisällöllisistä tai yleensä työn tekemisen liittyvistä syistä.

Ehkäpä syy Markun pitkään työuraan johtuu nimenomaan tästä alussa mainitusta huolettomasta asenteesta, jonkinlaisesta rikkumattomasta hyväntuulisuudesta, sellaisesta miehen psyykestä joka ei ole kohdannut yhtään todella roisia, haastavaa tai pysäyttävää tilannetta työuransa aikana, eikä mitään sellaista joka olisi pakottanut Markun selkä seinää vasten puolustamaan ydintä myöten omia mielipiteitään asioista. Jostain kumman syystä Markun lähimmät työkaverit ovat naisia, vaikka työyhteisö on

85% miesvoittoinen. Tuota myötäkarvaan silitystä on kestänyt niin pitkään, että Markusta on tullut omanlaisensa harvinaisuus, täydellisen huoleton ja vailla vastuuta oleva työntekijä, joita Suomessa viime syksyn vuosilaskennan mukaan olisi enää vajaa kourallinen

Markku on harvinainen tuulahdus meidän haastavassa työkuulttuurissa, kuin ensi kertaa soiva Freemanin ”Kaksi lensi yli käenpesän” tai Kasevan herkimmät hitit potenssiin Pepe&Paradisen ”Aamu”, herkkä tunnelma heinäkuisessa kesäaamussa, Ford Anglian takapenkki, maitolaituri, eloveenan vaalea neitsyt Paula ja siinä kohtaa energia ei voi olla tulematta kahdeksi. Miksi kertoa itsestään selvästä ja näihin päiviin kestäneestä liitosta, kahdesta jo aikuisuuteen ehtineestä lapsesta, Jennistä ja Mikaelista. Markku on 70-luvun puhdas lupaus joka on pysynyt pelkkänä lupauksena, mutta juuri siksi niin ainutlaatuisen muuttumaton, korttitalo jonka kumoon puhaltaminen vaatii tietoista ilkeyttä.

Kun nyt katselemme Markun loittonevaa selkää, näemme kuinka ilkeys, tuo musta höyhen, muuttuu raskaaksi aikamme painostavassa ilmanalassa, laskeutuen hitaasti kohti arasti askeltavaa sankarimme. Viimeisen vuoden aikana moni tällainen tuulussa ilakoiva haituva on saanut raskaan peitteen päällensä, menettänyt lentokykynsä ja murskaantunut toimintakyvyttömänä maahan. Mitään perustaa ei ole ollutkaan, työt ovat juosseet Kiinaan tai Venäjän puutullit ovat nousseet ylpeyttään puolustusasemiin, pörssit ovat vinksin vonksin ja valtiovarainministeriämme arvostetaan Eurooppaa myöten. Kukaan ei tule antamaan litsareita pienen nousukkaan turmeltumattomille poskille, koska vallanpitäjiltä tippuu tasaisin väliajoin ymmärtävää retoriikkaa. Ylituomari Sauli ja sotapäällikkö Alexander pitävät kiireen ja pelastuksen illuusiota yllä, luovat visioita ja harrastavat puolinäppärää kansakunnan itsetutkiskelua, hymyilevät oikeassa kohdin ja välillä paljastavat vallanhimossaan omien joukkojensa lihanriekaleita hampaiden välissään.

Mitä tekevät pienten ja keskisuurten yritysten johtajat? Menevät rikki rusahtaen, heittävät miehet kilometritehtaalle, ovat väistämättömän liikkeen jatketta, harrastavat tätä kaatumista niin suurella rintamalla, että rahan ja työn vähyys alkaa tarttua, yhtäkkiä julkinen sektori on samassa liemessä, supistaa täytyy, vähentää täytyy, kaikki kun vaikuttaa kaikkeen, rahan liike ja olemus on sellainen. Niin tulee se päivä jolloin

vallan ja makeiden päivien varjopilvi lipuu kaupungin rakennusvirastoon, sataen firman pitkäaikaisimman työntekijän Markku Makkosen päälle.

Tapahtuu viimeinen ja pahin rikos huojuvaa työyhteiskuntaamme kohtaan, tiukka puristus ja niskalenkki joka tukahduttaa lopullisesti vapaan hengen ja hyvinolon. Markku lomautetaan viime metreillä, niinpä tarinan on syytä vasta alkaa, sellaisen selviytymistarinan jota ei ole vielä kirjoitettu.

Nimimerkki. Latte

KOHTALONA ISÄ

Ilpo veivaa ikkunan auki risteykseen tultaessa, tupakka palaa ja kuskin puolen jouset painuvat syvään. Pikku-Esko huojuu takapenkin turvaistuimella tapittaen silmillään isänsä jyrkän rasvaista niskaa.

On hyinen tammikuinen ilma, rakennustyömaat valmistuvat ennen kevättä - ne harvat jotka ovat olemassa, ja työttömyys kasvaa kymmenien tuhansien ryppäissä, mutta Ilpo pysyy komeasti kasassa, turvonneiden silmäkulmien kätköissä elää utelias silmäpari. Kolme kuppia kahvia ja kolme berliininmakkaravoileipää joka aamu ei sekoita tai turruta Ilpon perustaa, olemuksen pilarit on juntattu sen verran syvälle maan kamaraan, että niihin on helppo nojata.

Kylmä-asemalla on kolme muuta henkilöautoa, Ilpo nousee vaikeanlaisesti autosta, lyllertää automaatin luo ja alkaa kaivaa kulunutta nahkalompsaansa. Bensan valuessa tankkiin pienet silmät huomaavat kuinka vieressä olevan pakun keskiovi aukaistaan. Sisällä on laatikoittain aikakausilehtiä, näkyypä joukossa olevan muutamia Aku Ankkojakin. Ilpolla välähtää:

- Onko omia lehtiä?

Pakun omistaja, Romu-Roopen perikuva, luhu ja hätäisesti liikkuva viisikymppinen peruspäivärahallinen säpsähtää vain vähän:

- Ööh...onhan ne...kiinnostasko?

- Riippuu vähän hinnasta...

- Siitä lähtee viidelläkymppillä viisi pahvilootaa.

- Noh, pistetään takaboksiin...

Tankattuaan autonsa Ilpo nostaa pakusta viisi pahvilootaa lähinnä Me Naisia ja Kauneutta ja Terveyttä oman Fiiatinsa takaboksiin, kaksi lootaa tosin täytyy heittää takapenkille. Pikku-Eskokin säpsähtää hereille ja huomaa isänsä kalapuikkoviiksissä jotain valkoista rähmää.

- Kaveri nettoaa viidellä lootalla viittäsatua viikossa...sitä vaan jos jaksaa hinnotella ja olla liikkeessä. Romu-Roope tokaisee rohkaisevasti.

Ilpolle on kirpparitoiminta kohtalaisen tuttua, pari vuotta sitten tuli vietyä liki kaikki nuoruusajan kuteet kirpparille, vaimon ja anopin releet myös. Netto oli kyllä huononlaista, monen kuukauden kirppariralli lisäsi kuukausiansiota vain muutamalla satasella. Mutta tuollaisia lehtiläjiä Ilpo ei ollut aikaisemmin pyöritellytkään ja eikö ne naisten lehdet ole nykyään aika kovassa huudossa, pohti Ilpo mielessään.

Vaimohan ei ilahdu Ilpon äkillisestä sijoituksesta. Pieni ja ikäistään huomattavasti nuoremmalta näyttävä kahden lapsen äiti suivaantuu totutun terävästi. Ilpon huulilla karehtii hetken merkitsevä hymy, Johannan pillahduksissa on aina sitä jotain. Ilpon ääni madaltuu miellyttävän kuuloiseksi, ajatusten positiivinen perusvire saa lehtisijoituksen kuulostamaan varsin järkevältä:

- Aika paljon sitä itekin tulee luettua ja sivistettyä tota kautta itteään... niin ja se viissataa on minimi jota noista irtoaa, Pekaltahan mä saan suhteilla kirpparipöydänkin, että eihän siinä muuta kun antaa eurojen kilistä pussin pohjalle...niin ja kerroinko ku Esko sanoi ”lomu-ukko”?

Johannan kaikin puolin sopusuhtainen ja hallittu taskuvenusolemus puhkeaa hymyyn ja helpotukseen. Kun Ilpo sai Johannan, hänen eturepussaan oli jo tuolloin pahat enteet tuleville vuosille, mutta positiivinen elämänasenne ja hyvät puheenlahjat tasoittivat epämiellyttävät ja kasvualttiit tuumorit tuossa hätkähdyttävän kaikkivoivassa nuoressa miehessä. Niinpä Johannalla ei ollut muuta vaihtoehtoa kuin antautua seurusteluun ja hyvin nopeasti myös nuoreksi äidiksi.

Illemmalla Ilpo rapsauttaa paistinpannulle laatikollisen Lidlin pakaste-kebabia ja paistaa uunissa pussillisen Pirkka-ranskalaisia. Adam Sandler-painotteinen huumoripläjäys töllössä vie iltaa mukavasti eteenpäin. Jossain välissä Pekka soittaa ja kirpparipöytäasia hoidetaan siinä samalla.

Johanna kutoo omissa oloissaan, välillä vilkaisten teeveen suuntaan. Avioliittoa on kestänyt kohta seitsemän vuotta. Lasten kasvatuksen pahimmat väännöt on voitettu, Alma menee ensi syksynä kouluun ja ehkä Eskoakin kokeillaan jo päiväkotiin. Perheen perusta on hyvällä pohjalla, ulkonäöllinen ja elämäntapoihin liittyvä epäsuhta unohtuu aina kun Ilpo astuu tilaan, läsnäolo on sen verran suuri ja vaativa, että Johannan orastavat tyytymättömyyden puuskat sammuvat ennen kuin kerkeävät alkaa.

Seksiä on joka vuosi vähemmän, mutta joka kerta Ilpo antaa kaikkensa mieskuntonsa puitteissa, se siis riittääköön.

Kellon kivutessa yli puolen yön Ilpo ottaa vielä verenpaine- ja kolesterolilääkkeensä. Uni tulee heti ja syvä. Kymmenen tuntia halko päässä ja Ilpo ei muista koskaan uniaan. Johanna lukee vielä hetken Haitekstiä, kirjoittaa muistiinpanoja päiväkirjaansa, pitää hetken kännykkäänsä mietteliäänä kädessään, varmistaa kahteen kertaan että herätys on päällä. Myös Johanna nukahtaa pian.

Aamuyöllä Esko kitisee vaimeasti, Johanna käy puoliunissaan nukuttamassa Eskon, sänkyyn palatessaan hän huomaa Ilpon hengityksessä jotain outoa, ihan kuin hän pidättäisi hengitystä, pitäisi tarpeettoman suuria hengitystaukoja. – Uniapnea! Puristava tunne laskeutuu Johannan sydänalaa, halu tehdä asialla jotain, mutta samanaikaisesti tietää kuinka jokin voi elää omaa turvallista elämäänsä, huojuttamatta koskaan noita jykeviä olemuksensa peruspilareita, siispä antaa asian olla...

Vielä ennen uudelleen nukahtamista, Johannan mielessä hetkellisesti juolahtaa: ”Entä jos muutos tappaa meistä vahvimmat?”

Nimimerkki. Latte

SUPERTUKKOINEN

Miten pilata hyvin alkanut päivä? Juomalla seitsemän kuppia kahvia, istumalla tietokoneella iltaan asti ja pitelemällä tätä valtavaa päätä hartioideni välissä.

Olen Timo kolkyt ja jotain, siis melkein aikuinen, mutten sinne päinkään. Pitäisi päästä musaliikkeeseen harjoitteluun tai jotain muuta asiallista näppäilemään. Olen vanhempien silmäterä, ainokainen, välttelevän kasvatuksen tuotos.

Vanhempani ovat vieläkin hyvässä kuosissa ja vielä helvetin nuoria, tuskin viittäkymmentä. Harrastusta ja eksistentiaalistista asennetta riittää, vähän älyäkin ja paljon muodikkaiden vaatteiden taakse piilotettua pikkusieluisuutta, kun oli melkein mahdollisuus toteuttaa itseään, mutta vahinko tapahtui liian aikaisin ja projekti ”oma minä” jäi kesken.

Sinne minä synnyin, kahden tyytymättömän ja kauniin pikkuporvarin arkeen, todella kauniin ja puhumattoman äidin sekä tyylikkään mod-rokkari isän arkeen. Heistä piti tulla lääkäri ja insinööri, muuta äitini hukkui toimistoihin ja isä epämääräiseen tekniseen alaan, jossa oli vähän konkretiaa ja paljon lomapäiviä.

Aloin runkata jo nuorena, ja paljon. Yksitoistavuotiaana huoneeni seinää ympäröivät Samantha Foxin ja Sabrinan julisteet, siitä muutaman vuoden hyppäys, niin minulla oli jo laaja pornolehti- ja brittirock-levykerä. Musiikki-idolini oli tuolloin - ja on vieläkin - Morrissey, liki täydellinen ahdistuksen ja vieraantumisen ikoni, aivan kuten minäkin.

Mutta nyt, liian monta vuotta on taas kulunut, mitä oikein teinkään eilen? Taisin olla kaupungilla? En nyt sentään, kotonahan minä, aivan kuin toissapäivänäkin. Taisin jutella pelkästään koneeni kautta, huonolla mesellä, jossa yhteys pätki. En tajua kuinka iso ja raskas pää minulla on, kuinka monta hehtometriä tunnetta on jähmettynyt vielä poikamaiseen varteeni, kuinka helvetin tukossa olen, kuinka olen ollut sitä koko elämäni, miksi kukaan ei ole sitä sanonut minulle? Eikö kukaan ole huomannut kuinka kapea rokkivarteni alkoi muuttua pölyiseksi mytyksi vaatteita, elottomaksi ja liikkumattomaksi haavaksi, täydellisesti sielunsa kadottaneeksi ihmiseksi. Luulen että en ole mitään, enkä ole koskaan ollutkaan.

Oli tämäkin ponnistus, saada itsensä muutaman kymmenen metrin päässä sijaitsevalle bussipysäkille, hoitaa itsensä kaupunkiin, ajautua tämän pääkadun perjantai-illan ihmisvilinään. Kaupunki on iso, mutta minä olen pieni. Ohuen takkini läpi tuulee, en koskaan ole käyttänyt kaulahuivia, askel lipsuu, tuntuu kuin jokin löisi rytmiä sisälläni, kuin valtavat aallot huuhtoisivat minuun päin; kuinka muutun vielä pienemmäksi ja pienemmäksi, pitkästä aikaan muistan jotain, tunnen kuinka kyyneleet pyrkivät valumaan vuolaina pitkin poskiani, mutta en välitä siitä, kävelen vain eteenpäin, on mentävä eteenpäin...

2

Luulen, että rahaa minulla on vajaa kolmekymmentä euroa, sillä ei pitkälle pötkitä tällaisen levymeren edessä, varsinkin kun viikonlopuksi pitäisi saada jotain ruokaakin. Maksan kiltisti neljän euron pääsymaksun ja alan vaappua pitkin salin lattiaa. Joka puolella salia on levynmyyntipisteitä, metrimäärin soivaa muovia, joita elämänsä hukanneet rillipäät ja runkkarit vimmoissaan tonkivat. Minä en kuulu tuohon joukkoon, en voi hyväksyä sitä, en ainakaan tällä euromäärällä. Illan tavoitteeni on löytää The Smithsin sinkku vuodelta 1985, How Soon is Now? Kaikki muut The Smithsin sinkut ja älppärit minulta jo löytyvätkin.

Tavoitteet? Voi kun niitä olisi muitakin kuin musiikillisia. Jossain vaiheessa panostin enemmän muihinkin harrastuksiin, kuten lukemiseen ja kirjoittamiseen. Olin kahlannut aikamoisen metrimäärin läpi maailmankirjallisuuden klassikoita enkä vierastanut uuttakaan kaunokirjallisuutta. Siinä ohessa kirjoittelin paljon pöytälaatikkoon, ideoin runo- ja novellikokoelman aihioita. Mutta kaikki tuo jäi taakse, musiikki otti ja vei, oli vaan saatava ihan saatanasti muovia, kaikenmaailman soivaa tekelettä, kunnes tajusin olevani täydellisen addiktoitunut levyfriikki.

En tiedä miksi seison tässä keskellä salia. Silmälasini vetävät ryhtini kieroön ja vaikka kuinka pinnistäisin, ei katoa edestäni tämä etäisyys, vääristynyt kuvani todellisuudesta. Itku on taas pyrkimässä esiin, en ymmärrä itseäni, tätä ei ole tapahtunut pitkään aikaan, ei vuosiin, ei ainakaan viiteen vuoteen, liekö olisin kertaakaan itkenyt aikuisiälläni? Parkkeeraan lähimmän levykojun kulmaan ja alan

nopeasti plärätä levyjä, nostan sieltä summamutikassa Barbi Bentonin vinyylin 70-luvun lopulta. Sen kansikuva muistuttaa ällistyttävällä tavalla äitini nuoruuden kuvaa, enkä pysty enää pidättelemään itseäni, jotain kipeää tulvahtaa suojaukseni alta ja antaa itselleen nimen.

Muistan sen onnellisesti alkaneen illan, kun kaunis äitini luki tavoista poiketen minulle iltasadun, kuinka äidin käsi hyväili minua uneen ja hyväili lisää, kuinka unen läpi kuulin äidin huohotuksen ja inhottavan paineen tunteen nivusissani, kuinka helvetin lyhyeen lapsuuteni loppui ja äitini muuttui vielä kauniimmaksi ja saavuttamattomaksi. Mutta en halua ajatella tuota enää, en enää koskaan.

Ostan tuon levyn, enkä tajua että kahdeksassa eurossa olisi ollut vielä paljon tinkivaraa. On päästävä ulos täältä, on päästävä helvetin nopeasti ulos! Suorastaan rynnin läpi narikan, otan hätiköivin käsin vastaan kuluneen nahkarotsini, siinä pienessä odotuksen hetkessä kehoni kramppaa oudosti, ympärilläni maailmaa pimenee, tunnen kuinka valun jonnekin.

3

Herätessäni tunnen ensimmäiseksi haalean kosteuden tunteen housuissani, mitä vittua, olenko kussut housuuni? Kyllä olen. Makaan lattialla jonkin huovan päällä ja edessäni ambulanssimies heiluttaa kättään ystävälliseen sävyyn.

- Tais taju mennä, vissiiin aika huono happi tuolla sisällä?

En kommentoi mitenkään, katson kuin lumoutuneena ambulanssimiehen rehottavia nenäkarvoja, ne ovat mustia ja ne kasvavat tiheinä tuppoina molemmissa sieraimissa. Kasvoilleni syttyy virne, jonka töllistelijät tulkitsevat kai pyörtyneen hourailuksi, sen verran myötämielisen kireitä hymyjä saan vastaan. Mutta minulla on salaisuus, jolla aioin elää loppupäivän. Ei vittu, en jaksakaan enempää ajatella, päästän pienen naurunhirsnahduksen ja alan kavuta hitaasti ylöspäin.

- Nyt kannattaa ottaa ihan iisisti, suosittelisin että istuisit vielä tässä hetken, ota kulaus tästä niin olo alkaa paranemaan.

Vaistomaisesti tartun ambulanssimiehen ojentamaan pitkään muovimukiin ja kulautan puolet sisällöstä kurkkuuni. Tunnen hetkessä kuinka kehoni imaisee äitelän sokeriliemen sisäänsä ja antaa energian nousta minussa. Milloin olen viimeksi syönyt?

Eilen illalla luulisin? Tänään olen juonut vain ne seitsemän kuppia kahvia, ei ihme että taju meni.

Noin tunnin päästä seison jo melkein kuivunein housuin bussipysäkillä. On pakko käyttää paikallisia, jalat eivät kannata tämän pitempään. Ympärilläni hyörii muutamia levottomia nuoria kaljapulloineen, en välitä heistä, ympärillä oleva ei kosketa minua, vaivun omaan turraan olotilaani, tuttuun ja turvalliseen unohdukseen, jossa ei ole mitään, paitsi aavistus halua, joka aktivoituu pakollisena iltarunkkina tai lakritsipussina. Juuri kun bussi kurvaa eteeni, muistan Barbi Bentonin vinyylin ja ahdistuksen tunteeni joka on jo kadottanut lähteensä ja jäänyt täksi olemukseni peruslamanustilaksi.

Kotiin päästyäni nukahdan vaatteet päällä olohuoneeni sohvalle Barbi Bentonin levy kädessäni. Liikehdin levottomasti unissani, leukapieleni kiristyvät ja hampaat aloittavat jokaöisen kirskuttelunsa. Molemmissa silmäkulmissani on kostea kohta, jotka eivät millään tahdo vapautua itkuksi.

Näen äidin etäisen kauniit kasvot, kuinka hän sanoo Timon olleen taas tuhma, että Timon pili pitää leikata pois jos se ei pysy kurissa. Yritän koskettaa äitini kasvoja, mutta kuva edessäni vääristyy ja purskahtaa kammottavaksi itkuksi, elottoman maskin kumeaksi jolinaksi. Sydämeeni tulvahtaa odottamatonta myötätuntoa, sellaista mitä rationaalinen järkeni kaikin tavoin vastustaa:

- Äiti, olet pienempi kuin minä!